

Az új főtitkár: Berkesi András

A Nagy Lajos Irodalmi és Művészeti Társaság a jövő évben megjelenteti első antológiáját a Magvető Kiadónál, ezzel valóra válik a tavaly szeptemberben megalakult egyesület egyik elképzelése. A társaság egyéb-

ként legutóbbi elnökségi ülésén megerősítette elnöki tisztségében Molnár Géza író. Alelnökké választotta az eddigi főtitkár, Tóth Gyulát. Az új főtitkár Berkesi András lett.

Molnárék a Ligetben

Szeged népszerű dixieland-együttese, Molnár Gyulával az élen, eredetileg külföldi dzsesszenészeket hívott vendégségbe az újszegedi szabadtéri színpadra. Szervezé-

si okok miatt — nem a szegediek hibájából — ezúttal nem külhoni, hanem hazai bandák zenélnek együtt Molnárékkal, holnap, vasárnap este fél 9-től.

Feleségként Amerikában

Nagyon sok puha fedelű könyv jelenik meg, amióta korlátlanabb lett a hazai könyvkiadás. Műfajuk változatos, irodalmi színvonaluk ugyancsak. Szinte mindenki megtalálhatja a maga könnyű, pihentető olvasmányát — bár a szellemet kímélő kikapcsolódásnak meg is kell adni az árát. Témában érdekesnek, minőségben igényesebbnek ígért ebből a csoportból a magánkiadású „Gyeseen voltam Amerikában” című könyvecske, melynek szerzője Vecsonyi Katalin. A szerző gyermekpszichológus, amerikai útja előtt nevelési tanácsadóban dolgozott. Amerikában matematikus férjét kísérte el, aki ottani egyetemeken adott órákat. Az írás műfaja élménybeszámoló és publicistika az amerikai asszonyok, anyák életkörülményeiről, lehetőségeiről. Valószínű, hogy a beszámolót főleg nők veszik meg, közöttük sok várandós és gyakorló anyja is.

A könyv első harmadában a szerző kislánya megszületésének körülményeit írja le. Olvashatunk a különböző, születést előkészítő tanfolyamokról, (amelyek előadásokat, filmvetítéseket, beszélgetéseket, s előzetes szülőszobai látogatást is tartalmaznak) továbbá a választható, különféle szülőszobákról.

Amerikában sok olyan önkéntes társulás működik, amelyeket háziasszonyok, anyák szerveznek egymás nem anyagi természetű támogatására. Hetenként találkoznak, s babáik ellátását, gondozását, sőt, saját

megváltozott életük érzelmi problémáit beszélhetik meg. A csoportok nem csak ismeretségi körből, vagy a lakónegyedből szerveződnek, hanem szétküldött prospektusaik és hirdetések alapján jelentkezhetnek az érdeklődők. Sok jó és tartalmas lehetőségről olvashatunk (különféle családsegítő szolgáltatásokról, pl. pótnagyszülő- és pótnagytestvér-hálózatról), s nemcsak a választék gazdagsága készíti az olvasót irigységre, hanem az a kiegyensúlyozott életforma is, amelyben az emberek zivizesen és gyakran vállalnak fizetség nélküli elfoglaltságot.

Az élménybeszámolóban a szüléssel és az amerikai gyerekneveléssel foglalkozó része a legmeggyőzőbb, mert itt érződik legjobban a közvetlen tapasztalás és élmény hatása. A további témák általában az amerikaiakról, és az amerikai életformáról szólnak. Itt már sokkal inkább olyan általánosságokat olvashatunk, amelyek egy kívülről, vendég magyar értelmiségi benyomásai. A közelebbi formákról, vagy a televízió műsorinálattól írottak nem is igényelnek beható háttérismereteket. De vannak olyan témák, mint az amerikaiak vallásossága, és a feketebőrűek helyzete, amelyekről mélyrehatóbb ismeretek nélkül írni merészség. A szerző élményeit itt közvetettek, hallomásból, vagy beszélgetésekből tevődnek össze. A könyv, akarva-akaratlan, döntően privát aspektusból van megírva, s ez erőnye és hátránya is egyszerre.

I. E.

A halak és a vállalkozás

Ismerősömet, akit V-nek hívnak, eléggé megszállott horgászként tartja számon a közvélemény, ami korántsem változtat a tényen: olykor húzódorzik kedvenc sportjától, fél elindulni horgászni, fél vállalkozni. A horgászat ugyanis vállalkozás, mely jelentős előkészületekkel bír, s ezeknek megfelelő eredménnyel igyekszik járni. Namármint, ha az eredmény nincs arányban az előkészületekkel, vagy pláne elmarad — a vállalkozás veszteséges, a vállalkozó pedig vesztes. A vesztes vesztesége kétféle: anyagi és erkölcsi. Anyagi: a befektetett pénz s idő nem térül meg, elvesz. Erkölcsi: az eredmény nélkül hazatérő horgászt rendszer háromszor röhögik ki: 1. a sporttársak a parton; 2. a szembejövők a visszaúton; 3. a család pedig otthon. S mindez miért? Mert a vállalkozás eredménye szembeálló és abszolút: vagy van hal, vagy nincs; köztes megoldás nem lehetséges. Ismerősöm lelki látószerve előtt oly erőteljes képzeteket öltve lebeg e gondolatmenet, hogy időnként — s ez féltelmetes — inkább lemond a betervezett horgászatról, azaz: nem vállalkozik. De ha mégis, a vázolt nehézségek tudatában már jó előre, preventive, vesztesnek érzi magát, eleve defenzívából indul. Még csak nem is nulláról, hanem valahonnan a negatív tartományból. — Ismerősöm persze tudja, hogy a vállalkozásnak megvan a maga koreográfiája, amit gyakorolni nem ellenjavalt. Hiszen törvényként mondható ki: önmaga helyes megismétléseivel minden begyakorolható. Helyes helytelen és hibás megoldásoknak jókál való fölcserélése és behelyettesítése értendő. S hogy mi a hibás és mi a jó? Nos, az elemzés meg a próbálgatás sok mindenre rávezethet, s a leginkább bevált megoldás rutinná fejlesztése a vállalkozót nagymértékben megerősítheti, melynek eredményeként a pozitív tartományból, eleve offenzívából indul. Igazán kár, hogy általános tapasztalat szerint a halakat mindez egyáltalán nem érdekli.

Farkas Csaba

szegedi ünnepi hetek

Csiksomlyói passió. A misztériumjáték előadása a Dóm téren, este fél 9-kor.

A Molnár Dixieland és vendégei az újszegedi szabadtéri színpadon, vasárnap este fél 9-kor.

A 26. szegedi nyári tárlat a Horváth Mihály utcai képtárban, szeptember 18-áig.

Szervátiusz Tibor szobrászművész kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 28-áig.

Kovács Éva kerámiai a Képcsarnok Galériájában, augusztus 20-áig.

Németh Ernő fotókiállítása a sajtóház művészklubjában, augusztus 20-áig.

A magyar cserkészlet története. Erzsébet

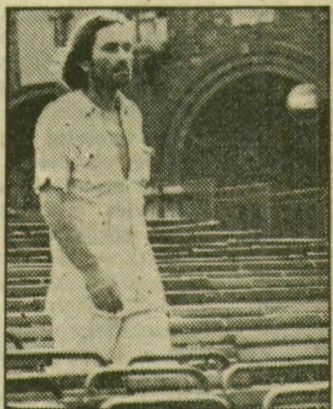
királyné és a magyarok. Kiállítások a Fekete-házban (Somogyi utca 13.).

Allandó kiállítások: Móra Ferenc Múzeum (Roosevelt tér 1/3.): Csongrád megyei parasztbútorok és népviseletek; Lucsképgyűjtemény; Móra-emlékszoba, Kass Galéria (Vár utca 7.): Kass János grafikái. Vármúzeum (Móra-park): Szeged múltja, jelene és jövője. Fekete-ház: Vihar aratva — Csongrád megye munkásságának élete és harcai, 1867—1945; Buday György élete és munkássága.

Varga Mátás színháztörténeti gyűjteménye (Bécsi körút 11.).

Ifj. Lele József néprajzi gyűjteménye, Tápé, Vártó utca 4., naponta délután 2-től este 7-ig.

Világ világa, virágnak virága!

Kerényi Imre

Olyasfélét érzek, mintha tompa vasakkal lenne kialakítva belülről a szám, mikor az eső áztatta csodálatos csütörtök estéről kell szólnom. Bánt, hogy ha nyelvem harangnyelv is volna, nem kongathatna olyan hangokat, aminőket most a meghatottság pillanataiban illemlő. Jól ideillő gondolat, hogy egyszerű eleink a megnevezéssel birtokba is vettük a megnevezettet — nem véletlenül volt tilos az ősi népeknek Isten nevét kiejteni —, s most azzal kell megbirkóznom, hogy a magam esetlen módján olyan eseményeket nevezek meg, amelyeket csak érinteni tudtam, de birtokba venni talán soha.

Hargita, Kovászna, Csík, Gyimes. Lengenek a zászlók, a nézőtér legtehetősebb, lassú menetben megérkezők a búcsúcsók. Aztán leülnek a színpadon, egyházi jelvényeiket lengeti a szél. Kezdődhet a játék. A passió.

A történet ott kezdődik, hogy Luciper az ég ellen támasztja zászlaját, majd a sáttani had föl akar settenkedni az Úr lakába, s végződik ott, hol Jézus Krisztus kihalálával legyőzi és boldognak nyilvánítja a szenvedést. A kereszthalál lényege, Izahás jövődölése szerint, hogy „Örökre megsemmisíti a halált Istenünk, az Úr letörli a könnyet minden arcáról”. Ezáltal — miként a korintusiakhoz írott második levél is mondja — Krisztus benne él a keresztyényben, kinek szenvedése „Krisztus szenvedéseiben”.

Az emberi nem történetének eme fordulatról szól utánozhatatlan tisztasággal a Csiksomlyói passió.

Keresztény szemléletben az a kérdés: az örökkévalóságban hogyan zajlik le a történelem, s ezt miként adta elő — Kerényi Imre és társulata szerint — Csiksomlyón, a búcsúban néhány játzó, az összegyűlt, faluközönségek számára.

A passiónak a középkori misztériumjátékokból kinőtt formája a reneszánszban vált népszerűvé, majd a nagyszabású oratórium felé fejlődve a barokkban — elsősorban Telemann és Johann Sebastian Bach révén — egyéni formákat kapott. Néhány éve

még sokfelé hangoztatták, hogy a passió meghalt, ki-hült történelmi forma már, amely Bach után soha többé nem támadhat fel.

De van feltámadás.

Túl minden művészetén, kreatúrán, alkotáson, mélyebben a legzseniálisabb műteremtőmennyeknél, mindig és mindenütt ott rejtezik a megszólító (naiv vagy amatőr) gondolkodás fölzsabadító ereje. Ennek ad hangot Kerényi. Mint mikor könnyekkel küszködve elborongunk önnön sorsunk fölött, s egyszerűsággal megérezzük kicsiny-ségünket abban, hogy valahol — mint egy fölzsabadult, időtlen zokogás — áradni kezd a tenger.

Milyen buták vagyunk, amikor valamely művészen számon kérjük a csoportoson művelt esztétikához tartozást, s ha ez az alkotó letér az útról, akkor árulással vádoljuk. S „népiesekről”, „urbánusokról” meg „avantgárdokról” beszélünk. Holott csak arról lenne szó, hogy a megszólító jól fejezte ki, s képes-e éteri igazságokat közvetíteni. Innen nézve Kerényi színháza azzal „népies”, hogy minden ízében egyszerű, s azzal „urbánus”, hogy a színpadi látvány (játék a játékok) összes jól kifundált eleme képes elcipelni ezt a szokatlan, iszonyatos terheket görgető egyszerűséget. S hogy ezt vállalja, ebben „avantgárd”.

A krisztusi szenvedéstörténet legsűrűbb drámája a Gecsemáné kerti jelenet. A tanítványok alszanak „közel a kintőszerszámok közönyé-

hez”, s Jézus megtapasztalja a szörnyű egyedülletet. Bevallom, vártam, hogy Kerényi súlypontot helyez erre, vagy a kereszthalál előtti „Éli, Éli, lamma szabaktani” szavakra. De nem.

Nem olyan dráma ez. S Kerényi nagyon jól tette, hogy itt is, a mind sűrűbb kin közelében is az eredeti népi játék szabályaira figyelt. Hisz tudja: a történet egészének kell elhangoznia — okulásul.

Látszatra semmi személyes üzenete nincs számunkra a jeleneteknek, a vissza-visszatérő játszóknak, kik „csak” annyit tesznek, hogy végigmondják és bemutatják Jézus Krisztus éltének történetét. De az előadás egésze mélyen személyes és megrendítő, mert mindvégig a jelenségek értéktelen paraványjai mögött járhatunk, kelhetünk, akár egy meghitt párbeszédben: mintha az örökkévaló szíve dobogását éreznénk.

Pilinszky fogalmai szerint a tehetség „fokozottan érzékeny látású”. Kerényi meglátta a szenvedéstörténet mindenén átsugárzó ragyogását, és a végtelenül tiszta népi játék lenyűgöző egyszerűségét. Mindannyiunk szerencséjére társat talált Novák Ferencben, aki gyöngéd érzékenységről árulkodó koreográfiát rajzolt az eseményekhez, Rossa Lászlóban, ki dús fantáziával alkalmazott zenei ötleteket, Ferenczy Csongorban (Luciper), aki egészen egyszerűen felejtettlent alakít, Kézdy Györgyben, ki Júdás, Filius Liciperi, az öreg pásztor és az egy sidó

szerepében maga a színészi (és emberi) tőkély.

És folytathatom, hisz az előadás minden pillanata felülmúlhatatlan élmény (kár, hogy csak ilyen szavaim vannak): Mihály Pál egetrengően szellemes, Ivánka Csaba pontos és szelíd, Izsóf Vilmos, Mácsay Pál és Fonyó István gerjesztően lendületes és kellően cinikus, a Sátyánhad (Kalogcsay Miklós, Funtek Frigyes, Bagó Bertalan, Hirtling István, Botár Endre, Bősze György és Tahi József) és a lányok (Kubik Anna, Götz Anna, Peremartoni Krisztina és Juhász Róza) ruganyosak, hamvasak, Kertész Péter krónikási hangját pedig ide találták ki, talán, még akkor, amikor erről mit sem tudott. Papadimitriu Athina Magdalai Máriájára nem találók új és érvényes jelzőt, Hámosi Ildikó pedig azzal ajándékozta meg a nézőket, hogy az Omagyar Mária-síralom, a legelső magyar vers mindeddig legszebb tolmácsolását nyújtotta.

És a szegediekből szervező-dó táncos, és a díszlet, és a jelmez — kicsoda áradásra vagyok én képtelen!

Szóval, milyen is volt? Alapvető, bámulatos, csodálatos, drámai, egyenmő, fergeteges, gazdag, hiteles, ingerlő, játékos, kulturált, látványos, meleg, nézőpárti, oldott, örömszerző, pontos, rafinált (Jóisten és a Glória), sűrű, tiszta, unhatatlan, ügyes, varázslatos, zavarbaejtő és zseniális.

Kerényi Imre, köszönjük, hogy ilyen magától értetődő természetességgel sorakozhattak ide ezek a jelzők!

Dlusztus Imre

Görög Mária Magdolna

igazított. A mostani előadás előtt is volt bennem egy kis félsz, ellenérzés, de biztos, hogy a rendező elképzelése beigazolódik.

— Nem túlzás ennyire függeni a rendezői elképzeléstől?

— Nem, mert ez egyértelműen rendezői színház. Más-kor viszont, amikor a színészi játék a döntő, akkor Kerényi szárnyaltatja a színészeit. Szabadságot ad, útjára bocsátja a szereplőt, nagyon tud bánni velünk.

— Nyolc éve indult ez a sikeres sorozat. Idő közben sokat változott a világ, — Ez így van. Ma egy kicsit gyanús ez az „erdélyezés”, hirtelenjében rengeteg nemzetiszín szalag jelent meg a színpadokon. Annak idején „prototípust” szolgáltatunk, s most folyik a „gyártás”. De ez nem jeleníti azt, hogy ne lenne ez a szegedi passió a régi, tiszta és őszinte.

— Mária Magdolnát formálva mennyire kellett megismernednie e hőssel, a bűnbánattal?

— Rossa és Kerényi érdeme, hogy született egy dal, amit hála Istennek én énekelek. Ennyi a szerepem, a többi pusztá jelenlét.

D. I.